

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу

Кафедра маркетингу і контролінгу

І. В. Перезозова, Х. В. Обельницька

КОНТРОЛЬ В ПІДПРИЄМНИЦТВІ

**Методичні вказівки
до вивчення дисципліни та самостійного вивчення дисципліни**

**Івано-Франківськ
2017**

УДК

ББК

П-

Рецензент:

Побігун С. А. кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу і контролінгу ІФНТУНГ

*Рекомендовано методичною радою університету
(протокол № від)*

Перезова І. В., Обельницька Х. В. Контроль в підприємстві: Методичні вказівки до вивчення дисципліни та самостійного вивчення дисципліни. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017.– 30 с.

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни розроблено відповідно до робочої програми дисципліни «Контроль в підприємстві». Наведено плани лекційних і практичних занять, дискусійні запитання для самостійної підготовки студентів. Методичні вказівки призначені для використання студентами всіх форм навчання спеціальності 076 Підприємство, торгівля, біржова діяльність» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

УДК

ББК

МВ

© Перезова І. В.
© Обельницька Х. В.

© ІФНТУНГ, 2017

УДК

ББК

П-

Рецензент:

Побігун С. А. кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу і контролінгу ІФНТУНГ

Рекомендовано методичною радою університету

(протокол № від)

Перезова І. В., Обельницька Х. В. Контроль в підприємстві: Методичні вказівки до вивчення дисципліни та самостійного вивчення дисципліни. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017.– 30 с.

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни розроблено відповідно до робочої програми дисципліни «Контроль в підприємстві». Наведено плани лекційних і практичних занять, дискусійні запитання для самостійної підготовки студентів. Методичні вказівки призначені для використання студентами всіх форм навчання спеціальності 076 Підприємство, торгівля, біржова діяльність» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

УДК

ББК

МВ

© Перезова І. В.
© Обельницька Х. В.
© ІФНТУНГ, 2017

Завідувач кафедри маркетингу і контролінгу

доктор економічних наук, професор

І. В. Перезова

Член експертно-рецензійної

комісії університету

С.А.Побігун

Нормоконтролер

Г. Я. Онуфрик

Інженер I категорії

Л. З. Костюк

ЗМІСТ

Вступ	5
1 Мета і завдання дисципліни	6
2 Зміст лекційних занять	7
3 Зміст практичних занять.....	9
4 Завдання для самостійної роботи.....	11
5 Перелік питань для підготовки до іспиту.....	13
6 Перелік рекомендованих джерел	15

ВСТУП

Сучасні умови господарювання в нашій державі значною мірою характеризуються кризовими явищами в економіці. Наслідки світової економічної кризи, поглиблення внутрішньодержавних проблем в економіці та зовнішній політиці, зменшення ринків збуту продукції, певна втрата конкурентоспроможності зумовили необхідність більш ретельного ставлення до контролю фінансово-господарської діяльності основних суб'єктів господарювання та відображення результатів їх діяльності у фінансовій звітності. Контроль охоплює всі сторони підприємницької діяльності, представляючи собою постійне спостереження за упорядкованістю керованої системи, її станом. Зокрема він спрямований на підвищення економічного стимулювання, раціональну і ощадливу витрату матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів, скорочення непродуктивних витрат і втрат суб'єктами підприємництва.

Особливу увагу слід приділяти проблемам здійснення господарської діяльності, які не є об'єктивно обумовленими, призводять до значних втрат суб'єктів господарювання як фінансових, так і нематеріальних. Одним з таких проблемних питань виступає можливість шахрайства на підприємствах.

Рівень довіри до показників фінансової звітності залежить насамперед від ступеня ефективності системи внутрішнього контролю на підприємстві, яка має на меті запобігання помилкам і викривленням облікової інформації. На практиці доведено, що підприємства внаслідок різноманітних видів шахрайств втрачають значні кошти, ділову репутацію, довіру та конкурентне становище на ринку, а інколи і весь бізнес. Неefективна система внутрішнього контролю – це головна передумова виникнення ризиків і загроз від шахрайства. Тому, розуміння студентами суті та складу системи внутрішнього контролю, а також видів та ознак шахрайства в підприємницькій діяльності, обумовлено вимогами сьогодення.

1 МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни – набуття фахівцями компетенцій щодо сучасних методів контролю та формування цілісної системи знань з формування системи внутрішнього контролю підприємства, практики запобігання наявних шахрайств у сфері господарської діяльності, оподаткування, кредитно-депозитної галузі, страхування, валютних операцій, операцій з фінансовими активами з метою попередження адміністративної відповідальності щодо покарання, правильної поведінки при виявленні та оперування нормативно-законодавчими нормами при здійсненні підприємницької діяльності..

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати такі **результати навчання** через знання, уміння та навички:

- обробляти та трансформувати інформацію, направлену на виявлення тенденції і закономірностей явищ і процесів у діяльності підприємства з метою запобігання шахрайства та економічних злочинів;
- розпізнавати ознаки шахрайства при здійсненні підприємницької діяльності в різних сферах;
- знання мотивів та наслідків шахрайства при здійсненні підприємницької діяльності в різних сферах;
- знати структуру системи внутрішнього контролю підприємства.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів

компетентностей, передбачених відповідним стандартом вищої освіти України:

загальних:

- критичне осмислення проблем контролю на підприємстві;
- розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань.

фахових:

- розробляти заходи, які забезпечували б підвищення ефективності системи внутрішнього контролю підприємства;
- прийняття управлінських рішень в процесі підприємницької діяльності щодо типових схем шахрайства.

Результати навчання дисципліни деталізують такі **програмні результати навчання, передбачені відповідним стандартом вищої освіти України:**

- демонструвати здатність генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення у процесі проектування та організації системи внутрішнього контролю підприємства;
- демонструвати вміння приймати економічно обґрунтовані рішення на всіх етапах розроблення контрольних заходів щодо підвищення ефективності системи внутрішнього контролю підприємства.
- демонструвати навички розроблення та практичної реалізації щодо запобігання формування типових схем шахрайства на підприємстві.

2 ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1 Теоретико-методичні основи і принципи організації контролю в підприємницькій діяльності

Лекція №1. Теоретичні основи і принципи організації контролю в Україні

1. Загальні поняття про контроль, його суть і функції.
2. Контроль у системі управління.
3. Органи, які здійснюють контроль, їх функції.
4. Мета, завдання та принципи контролю.
5. Форми контролю в Україні.
6. Метод і методичні прийоми фінансово-господарського контролю.
7. Процес здійснення контролю.

Лекція №2. Організація внутрішнього контролю на підприємстві для забезпечення боротьби з шахрайством

1. Внутрішньогосподарський контроль в системі економічного контролю в Україні.
2. Організація внутрішнього контролю на підприємстві.
3. СВК.
4. Внутрішній аудит як форма реалізації внутрішнього контролю на підприємстві.
5. Процедури внутрішнього аудиту.
6. Методи внутрішнього аудиту на підприємстві.

Лекція № 3. Теоретичні основи шахрайства на підприємстві

1. Шахрайство: поняття, ознаки і види.
2. Типові випадки корпоративного шахрайства.
3. Способи шахрайства з фінансовими документами.
4. Аналітичні симптоми корпоративного шахрайства.
5. Етапи виявлення шахрайства.
6. Напрями перевірки з метою виявлення шахрайства.
7. Матриця потенційного шахрайства.
8. Показники SWOT-аналізу для цілей внутрішнього контролю запобігання корпоративному шахрайству.
9. Методи та процедури контролю з метою запобігання внутрішньому корпоративному шахрайству.

Лекція № 4. Загальні проблеми виявлення злочинів у сфері підприємницької діяльності та розробка контрольних процедур.

1. Поняття незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення.
2. Злочини проти порядку переміщення предметів через митний кордон України.
3. Поняття контрабанди.

4. Поняття порушення порядку зайняття господарською та банківською діяльністю.
5. Порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва.
6. Поняття незаконною виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів.

Лекція № 5. Контроль злочинів проти порядку зайняття підприємницькою та іншою господарською діяльністю. Контроль злочинів проти системи оподаткування.

1. Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів.

Лекція № 6. Контроль злочинів проти добросовісної конкуренції.

2. Поняття незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару.

Лекція № 7. Контроль злочинів в процесі банкрутства підприємства.

3. Поняття фіктивного підприємництва.
4. Поняття фіктивного банкрутства.
5. Поняття доведення до банкрутства.
6. Поняття приховування стійкої фінансової неспроможності.
7. Поняття незаконних дії у разі банкрутства.
8. Злочини проти прав і законних інтересів кредиторів.

Лекція № 8. Діагностика шахрайства у фінансовій сфері

1. Методи індикативної оцінки шахрайства у фінансовій сфері.
2. Тести на основі Закону Бенфорда.
3. Математичні методи виявлення можливого обману у фінансовій сфері.
4. Використання "закону аномальних чисел" в фінансовій сфері.
5. Фінансові відносини, що відповідають Закону Бенфорда.
6. Передумови використання аналітичних методів для виявлення шахрайства в фінансовій сфері.
7. Методи виявлення невідповідностей фінансових показників, що використовуються для виявлення фінансових злочинів.
8. Автоматизовані методи виявлення ймовірного шахрайства в
9. фінансовій сфері.
10. Прогностичні моделі шахрайства в фінансовій сфері.
11. Чисельні та текстові прогнози фінансового шахрайства.

3 ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1. Теоретичні основи і принципи організації контролю в Україні

Питання для обговорення:

Загальні поняття про контроль, його суть і функції. Контроль у системі управління. Органи, які здійснюють контроль, їх функції. Мета, завдання та принципи контролю. Форми контролю в Україні. Метод і методичні прийоми фінансово-господарського контролю. Процес здійснення контролю.

Практичне заняття №2. Організація внутрішнього контролю на підприємстві для забезпечення боротьби з шахрайством

Питання для обговорення:

Внутрішньогосподарський контроль в системі економічного контролю в Україні. Організація внутрішнього контролю на підприємстві. СВК. Внутрішній аудит як форма реалізації внутрішнього контролю на підприємстві. Процедури внутрішнього аудиту. Методи внутрішнього аудиту на підприємстві.

Практичне заняття №3. Теоретичні основи шахрайства на підприємстві

Питання для обговорення:

Шахрайство: поняття, ознаки і види. Типові випадки корпоративного шахрайства. Способи шахрайства з фінансовими документами. Аналітичні симптоми корпоративного шахрайства. Етапи виявлення шахрайства. Напрями перевірки з метою виявлення шахрайства. Матриця потенційного шахрайства. Показники SWOT-аналізу для цілей внутрішнього контролю запобігання корпоративному шахрайству. Методи та процедури контролю з метою запобігання внутрішньому корпоративному шахрайству.

Практичне заняття №4. Загальні проблеми виявлення злочинів у сфері підприємницької діяльності та розробка контрольних процедур.

Контроль злочинів проти порядку зайняття підприємницькою та іншою господарською діяльністю.

Питання для обговорення:

Поняття незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення. Злочини проти порядку переміщення предметів через митний кордон України. Поняття контрабанди. Поняття порушення порядку зайняття господарською та банківською діяльністю. Порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва. Поняття незаконною виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів.

Практичне заняття №5. Контроль незаконною виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів.

Питання для обговорення:

Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів.

Практичне заняття №6. Контроль злочинів проти системи оподаткування.

Питання для обговорення:

Поняття незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару.

Практичне заняття №7 Контроль злочинів проти добросовісної конкуренції.

Питання для обговорення:

Поняття фіктивного підприємництва. Поняття фіктивного банкрутства. Поняття доведення до банкрутства. Поняття приховування стійкої фінансової неспроможності. Поняття незаконних дій у разі банкрутства. Злочини проти прав і законних інтересів кредиторів.

Практичне заняття №8. Контроль злочинів в процесі банкрутства підприємства.

Питання для обговорення:

Методи індикативної оцінки шахрайства у фінансовій сфері. Тести на основі Закону Бенфорда. Математичні методи виявлення можливого обману у фінансовій сфері. Використання "закону аномальних чисел" в фінансовій сфері. Фінансові відносини, що відповідають Закону Бенфорда. Передумови використання аналітичних методів для виявлення шахрайства в фінансовій сфері. Методи виявлення невідповідностей фінансових показників, що використовуються для виявлення фінансових злочинів.

Практичне заняття №9. Діагностика шахрайства у фінансовій сфері

Питання для обговорення:

Автоматизовані методи виявлення ймовірного шахрайства в фінансовій сфері. Прогностичні моделі шахрайства в фінансовій сфері. Чисельні та текстові прогнози фінансового шахрайства.

4 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

В межах самостійної роботи засвоєння дисципліни впроваджено інтерактивний метод навчання за допомогою «Prometheus» – громадський проект масових відкритих онлайн-курсів (МВОК), де відкрито безкоштовний онлайн-доступ до навчального курсу «**Юридичні аспекти створення та ведення бізнесу в Україні**» [29] університетського рівня.

Для студента є обов'язковим зареєструватися на платформі «Prometheus» та пройти інтерактивний курс «Юридичні аспекти створення та ведення бізнесу в Україні», свідченням чого стане отриманий сертифікат з балами про успішне складення фінального інтерактивного іспиту.

Про інтерактивний курс

Цей курс розрахований на широке коло осіб: як на тих, хто розпочав свій бізнес, і тих, хто лише планує започаткувати власну справу, так і на тих, хто навіть не думав про свій бізнес, але хоче отримати безцінні знання у цій сфері.

Наш курс є квінтесенцією знань, необхідних для будь-кого, хто вестиме підприємницьку діяльність. Враховуючи неймовірну кількість різних юридичних актів – законів, постанов тощо, що тим чи іншим чином можуть стосуватись бізнес-активності, нефахівцю знайти необхідне, правильно тлумачити і, як наслідок, діяти в рамках закону, подекуди стає просто неможливо.

Тому ми вирішили підготувати курс, в якому ми доступно, без зайвої «юридичної термінології» спробуємо пояснити ті правові рамки, в яких повинен діяти кожен підприємець. Впродовж нього у Вас буде змога ознайомитись з основними юридичними аспектами щодо започаткування бізнесу, правильності його ведення, юридичної чистоти щодо обліку і сплати податків. Ми зупинимось також на тонкощах при укладенні договорів, а також дамо поради щодо поведінки при перевірках. Курс може зацікавити також і фахівців, оскільки щодо кожного питання ми намагались вказати «лайфхаки», які можна буде застосувати в тій чи іншій ситуації.

Метою цього курсу є сформувати у слухачів розуміння, що усі юридичні формальності та вимоги не повинні відлякувати від започаткування власної справи, а є лише певними «правилами гри» для підприємців, знання яких значно полегшить задачу вирости із початківця в акулу бізнесу.

ПРОГРАМА КУРСУ

1. Форми ведення бізнесу. Поговоримо про те, в якій формі в Україні дозволяється вести бізнес, які вимоги ставляться до кожної із них, переваги і недоліки різних форм для різних видів діяльності.

2. Порядок реєстрації бізнесу. Зупинимось на тому як і куди слід подати документи, як правильно їх оформити, як спростити для себе процедури пов'язані із реєстрацією свого бізнесу.

3. Оподаткування бізнесу. Поговоримо про те, які податки встановлені в Україні, як ведеться їх облік, як їх варто нараховувати і сплачувати, надамо поради щодо вибору форми оподаткування.

4. Договірна діяльність. Розповімо про те, які існують договори, які умови повинні обов'язково зазначатись, як краще вести переговори, і коли слід залучати юриста, як притягнути до відповідальності недобросовісного контрагента тощо.

5. Аспекти трудового права. Поговоримо про порядок найму працівників, переваги та недоліки укладення трудових і цивільно-правових договорів із ними, розглянемо порядок виплати заробітної плати та відповідальність за її затримку.

6. Порядок перевірок підприємства. Зупинимось на основних контролюючих органах, їх повноваженнях, розповімо, що дозволено і що недозволено робити при перевірці, порадимо як їх уникнути чи недопустити осіб до перевірки.

7. Операційна діяльність. Поговоримо про те, як налагодити роботу всередині підприємства – зупинимось на питаннях організації документообігу, захистом конфіденційної інформації, делегуванням повноважень та контролем за їх виконанням.

8. Іноземний елемент. Зачепимо питання про співпрацю з іноземними компаніями, легалізацію документів, реєстрацію іноземної інвестиції, укладення зовнішньо-економічних договорів тощо.

Отриманий сертифікат за пройдений курс означає оцінку в балах (максимально 100 балів), які будуть враховані у загальний підсумковий рейтинг студента із врахуванням спів ставності: кожен 10 балів за інтерактивний курс дорівнює 1 балу дисципліни «Контроль у підприємстві».

5 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Сутність фінансового шахрайства.
2. Ознаки та детермінанти фінансового шахрайства.
3. Механізм фінансового шахрайства.
4. Основні наукові концепції фінансового шахрайства як галузі фінансової науки.
5. Характерні риси сучасної науки про фінансове шахрайство.
6. Розпізнавання фальсифікованих грошових купюр
7. Виявлення ознак фінансових шахрайств у сфері обігу кредитних карток
8. Практика заповнення кредитного та депозитного договорів.
9. Аналіз пропозицій банків щодо надання кредитів та розміщення депозитів
10. Оцінка правильності заповнення договору купівлі - продажу ордерних облігацій та оцінка економічної ефективності даних капіталовкладень
11. Вибір страхової компанії для укладення договору страхування та визначення ризику фінансового шахрайства
12. Схеми відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, через благодійні фонди в Україні
13. Заповнення декларації про доходи фізичних осіб та розрахунок податку на доходи фізичних осіб
14. Найбільш поширені схеми фінансового шахрайства у відносинах власності
15. Індикативна оцінка шахрайства у фінансовій сфері
16. Фінансові операції, що підлягають обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу
17. Типові схеми фінансування тероризму та сепаратизму.
18. Сутність та форми фінансово шахрайства.
19. Мотиви та наслідки фінансового шахрайства.
20. Помилка та шахрайство у фінансовій сфері.
21. Галузі та сфери фінансового шахрайства.
22. Система захисту грошових знаків від підроблення (фальсифікації) в Україні.
23. Зношені купюри як неповноцінна національна валюта: ознаки, утилізація та права власника.
24. Передовий зарубіжний досвід системи захисту від фальсифікації національних грошових одиниць.
25. Законодавча база та державні органи регламентації подолання фінансового шахрайства у готівковому грошовому обігу в Україні.
26. Система захисту та технічні вимоги до платіжних карток в Україні та у світі.
27. Найвідоміший досвід можливих фінансових шахрайств у сфері обігу кредитних карток.
28. Способи боротьби з шахрайством у сфері обігу кредитних карток: фінансові обмеження, технічні вимоги та правова поведінки при виявленні злочину.
29. Основні групи фінансових шахрайств у банківській сфері: розміщення, розшарування та інтеграція.

- 30.Форми та схеми фінансового шахрайства в процесі здійснення депозитно-кредитних операцій.
- 31.Використання банківських установ для легалізації (відмивання) злочинних фінансових ресурсів.
- 32.Способи протидії злочинів у банківській сфері та правова поведінка постраждалих.
- 33.Форми відмивання злочинних фінансових ресурсів на фондовому ринку.
- 34.Заходи запобігання фінансового шахрайства у сфері функціонування фондового ринку.
- 35.Форми та наслідки фінансового шахрайства у сфері страхування.
- 36.Правова поведінка та механізм захисту інтересів суб'єктів страхування при виявленні фінансового шахрайства.
- 37.Відмивання злочинних фінансових ресурсів через комерційні позики та фінансову допомогу.
- 38.Ризики використання благодійних фондів для відмивання злочинних доходів.
- 39.Тіньові грошові потоки та легалізація злочинного незадекларованих доходів фізичними та юридичними особами.
- 40.Правова відповідальність за фінансове шахрайство у сфері оподаткування.
- 41.Відповідальність та правова поведінка суб'єктів фінансового шахрайства у відносинах власності.
- 42.Методи індикативної оцінки шахрайства у фінансовій сфері
- 43.Сутність та функції фінансового моніторингу.
- 44.Форми, рівні, суб'єкти та об'єкти фінансового моніторингу
- 45.Поняття та призначення фінансової розвідки.
- 46.Законодавчо-правове забезпечення фінансового моніторингу в Україні.
- 47.Методи виявлення та механізми протидії фінансуванню тероризму та сепаратизму.

6 ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література:

1. Гуцайленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль : навч. посіб.// Гуцаленко Л.В., Коцупатрий М.М., Марчук У.О. — К.: Центр учбової літератури, 2014. — 496 с.
2. Мултанівська Т. В. Аудит в схемах та таблицях: навч. посіб.// Мултанівська Т. В. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2011.– 400 с.
3. Павлюк В.В. Контроль і ревізія : навч. посіб.// Павлюк В.В., Середюк В.М., Акаєв Ш.М. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 196 с.
4. Гаухман Л.Д. Кваліфікація преступлений: закон, теорія, практика /Л.Д.Гаухман. – [2-е изд.,перераб. и доп.] –М.: Центр ЮрИнфоР, 2003. – 448 с.
5. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. / за ред. О.О.Дудорова, Є.О. Письменського. –К.: Істина, 2010. –430 с.
6. Олександров И.В. Налоговые преступления: Криминалистические проблемы расследования.
7. –СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. –247 с.
8. Андрушко П.П., Короткевич М.Є. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: кримінально-правова характеристика. –К.: Юрисконсульт, 2005. –292 с.
9. Бантишев О.Ф., Кузьмін С.А. Хабарництво: Кваліфікація та документування: практик.
- 10.Пособ. –К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2009. 120 с.
- 11.Рерзін П.С. Наслідки у складах злочинів у сфері господарської діяльності: кримінально
- 12.-правова характеристика. –К.: КНТ, 2007. –392 с.
- 13.Дмитриев О.В. Экономическая преступность и противодействие ей в условиях рыночной
- 14.системы хозяйствования / Отв. ред. М.П. Клейменов. –М.: Юристь, 2005. – 396 с.
- 15.Дудоров О. Платіжні засоби і кримінальний закон /О.Дудоров // Право України. –2009. –
- 16.№5. –С. 189 –192.
- 17.Дудоров О.О. Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика: Монографія. –К.: Юридична практика, 2003. –924 с.
- 18.Дудоров О.О. Ухилення від сплати податків: кримінально-правові аспекти: Монографія.
- 19.–К.: Істина, 2006. –648 с.Калюжний А.В. Шахрайство з фінансовими ресурсами/ А.В.
- 20.Калюжний. –Одеса : Приста, 2014. –215 с.
- 21.Коротков А. Всі великі афери, шахрайства та фінансові піраміди: від Каліостро до Мавроді
- 22./ А.Коротков. –К.:Знання, 2014. –478 с.

Додаткова література

23. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів: навч. посіб.// Коржанський М. Й. – Видання 2-ге-К.: Атіка, 2002,-640с.
24. Дудоров О.О. Особливості кримінальної відповідальності бухгалтера за порушення податкового законодавства [Електронний ресурс] / О.О. Дудоров. – Режим доступу: http://law.univ.kiev.ua/images/stories/Lit/library/dudorov_vubrani_praci_lugansk_2010.pdf
25. «Prometheus» – громадський проект масових відкритих онлайн-курсів// Режим доступу: <https://prometheus.org.ua>: Курс «Юридичні аспекти створення та ведення бізнесу в Україні»// Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/LAW102/2016_T1/about
26. Захист від фішингових схем та інших форм шахрайства в Інтернеті - Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://support.office.com/uk-ua/article/Захист-від-фішингових-схем-та-інших-форм-шахрайства-в-Інтернеті-f84750b4-2f2c-46c3-89f6-e65f7f8c3546>
27. Контракти. Діловий тижневик// Режим доступу: <http://www.kontrakty.com.ua>
28. Довідник для економістів. - Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://www.catback.ru/articles/theory/control/controlling.htm>
29. Платформа «Prometheus» – громадський проект масових відкритих онлайн-курсів - Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/>
30. www.defence.com.ua - сам собі юрист